

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૬] ૩ એસ.સી.આર. ૫૦૮

અનિલ ઉર્ફે બાવા

વિરુદ્ધ

હરિયાણા રાજ્ય

(ફોજદારી અપીલ નંબર ૮૯૪ / ૨૦૧૧)

૨૫ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૬

[વી. ગોપાલ ગોડા અને અરુણ મિશ્રા, ન્યાયમૂર્તીશ્રી]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦: કલમ ૩૦૨ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૪૯ – ફરીયાદપક્ષનો કેસ એવો હતો કે ફરિયાદીના પુત્ર, પીડિત-મૃતક પર અપીલકર્તાઓ અને અન્ય આરોપીઓ દ્વારા લાઠીઓ અને તલવાર વડે હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો જેના પરિણામે ઘટનાસ્થળે જ તેનું મૃત્યુ થયું હતું – ઘટના

પિતા-ફરિયાદી દ્વારા જોવામાં આવી હતી - નીચલી અદાલતો દ્વારા દોષિત ઠરાવ - એફ.આઈ.આર નોંધવામાં વિલંબ અને ખોટી રીતે ફસાવવાની દલીલના આધારે પડકારવામાં આવ્યો - ઠરાવવામાં આવ્યું: પ્રત્યક્ષદર્શીઓનું સંસ્કરણ કે આરોપી વ્યક્તિઓએ હથિયારો વડે ઇજાઓ પહોંચાડી હતી જેના કારણે પીડિતનું મૃત્યુ થયું હતું તેની તબીબી પુરાવાઓ દ્વારા પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી - ડૉક્ટરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે ઇજા નં. ૧ થી ૧૦ તીક્ષ્ણ ધારવાળા હથિયારથી થઈ હતી અને પીઠ પર, જમણી બાજુએ લાઠીના નિશાનના રૂપમાં ઉઝરડો અને આગળની છાતી અને બંને હાથ પર લાઠીના નિશાનના રૂપમાં બહુવિધ ઉઝરડાઓ લાઠી જેવા બુઢા પદાર્થથી થયા હતા - આમ, ફરિયાદીનું સંસ્કરણ તદ્દન વિશ્વસનીય હતું - તે વાસ્તવિક હુમલાખોરને છોડી દેનાર છેલ્લી વ્યક્તિ હશે અને આરોપીને ખોટી રીતે ફસાવશે નહીં - તેને આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે કોઈ દુશ્મનાવટ ન હતી - એફ.આઈ.આર નોંધવામાં વિલંબને સંતોષકારક રીતે સમજાવવામાં આવ્યો હતો, મૃતકના પિતા હોવાને કારણે તે તેના પુત્રના મૃત્યુ પછી બે કલાક સુધી અસ્વસ્થ થઈ ગયો હતો - ફરિયાદીના સંપૂર્ણ નિવેદનના વાંચનથી વિશ્વાસ પ્રેરિત થયો અને બંને નીચલી અદાલતોએ પુરાવાઓનું સંપૂર્ણ મૂલ્યાંકન કર્યા પછી સંસ્કરણ સ્વીકાર્યું અને સાક્ષી દ્વારા ખોલવામાં આવેલા સંસ્કરણમાં કોઈ સહજ અસંભવિતતાઓ ન હતી - આમ, નીચલી અદાલતો દ્વારા દોષિત ઠરાવ યોગ્ય રીતે નોંધવામાં આવ્યો હતો જે અપીલોમાં કોઈ દખલગીરીની માંગ કરતો નથી.

ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. અને અન્ય વિ. જાગ્ગો ઉર્ફે જગદીશ અને અન્ય
એ.આઈ.આર ૧૯૭૧ એસ.સી ૧૫૮૬; બહાલ સિંહ વિ. હરિયાણા રાજ્ય
એ.આઈ.આર ૧૯૭૬ એસ.સી ૨૦૩૨ – સંદર્ભિત.

કેસ લો સંદર્ભ

એ.આઈ.આર	૧૯૭૧ સંદર્ભિત	પેરા ૮
એસ.સી ૧૫૮૬		
એ.આઈ.આર	૧૯૭૬ સંદર્ભિત	પેરા ૯
એસ.સી ૨૦૩૨		

ફોજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ફોજદારી અપીલ નંબર ૮૯૪ વર્ષ ૨૦૧૧.

ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના તારીખ ૦૬.૦૮.૨૦૦૯ ના
ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૭૯-ડીબી / ૨૦૦૬ ના ચુકાદા અને આદેશ પરથી.

સાથે

ફોજદારી અપીલ નંબર્સ ૮૯૫ અને ૮૯૮ વર્ષ ૨૦૧૧

પુષ્પિન્દર સિંહ, કુમાર કાર્તિકેય, અરુણેશ્વર ગુપ્તા, અમરજીત સિંહ બેદી,
અપીલકર્તા તરફથી વકીલો.

એસ.યુ.કે. સાગર, વિશ્વ પાલ સિંહ, સુશ્રી નરેશ બક્ષી, રાવ રણજીત,
પ્રતિવાદી તરફથી વકીલો.

કોર્ટનો નીચેનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો

આદેશ

૧. આરોપી અપીલકર્તાઓ દ્વારા પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટ, ચંદીગઢ દ્વારા
પસાર કરાયેલ તારીખ ૬.૮.૨૦૦૮ ના દોષિત ઠરાવવાના ચુકાદા અને સજાના
આદેશ સામે અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા
અપીલકર્તાઓ સામે કલમ ૧૪૮ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૩૦૨ હેઠળ
નોંધવામાં આવેલા દોષિત ઠરાવને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે, જેમાં તેમને
આજીવન કેદની સજા અને પ્રત્યેકને રૂ. ૫,૦૦૦ નો દંડ ચૂકવવાની સજા
ફટકારવામાં આવી છે; દંડ ન ચૂકવવા પર ૩ મહિનાની વધુ સાદી કેદ
ભોગવવાની રહેશે અને કલમ ૩૦૨ સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૪૮ હેઠળ
એક વર્ષની સખત કેદ ભોગવવાની રહેશે.

૨. ૪.૭.૨૦૦૩ ની ઘટનામાં આનંદ સિંહ ફ.સા-૫ ના પુત્ર પ્રતાપનું મૃત્યુ થયું.
આનંદ સિંહે ૫.૭.૨૦૦૩ ના રોજ સવારે ૪.૩૦ કલાકે ફર્સ્ટ ઇન્ફોર્મેશન રિપોર્ટ
(એફ.આઈ.આર) નોંધાવ્યો. ઘટના રાત્રે આશરે ૮.૩૦ કલાકે બની હતી.

ઐફ.આઈ.આર માં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતાપ ગામના અખાડામાં ગયો હતો. કારણ કે તે પાછો ન આવ્યો, તેથી તે અન્ય બે વ્યક્તિઓ લખમી ચંદ અને રમેશ સાથે પ્રતાપની શોધમાં અખાડા તરફ ગયો. જ્યારે તેઓ પશુ ચિકિત્સાલય પાસે પહોંચ્યા, ત્યારે તેઓએ જોયું કે રણ સિંહ અને પિંડા પ્રતાપ સાથે ઝઘડો કરી રહ્યા હતા. રણ સિંહ લાઠીથી સજ્જ હતો અને પિંડા તલવારથી સજ્જ હતો, રૂપ ચંદ લાઠી સાથે, સુશીલ તલવાર સાથે અને અનિલ ઉર્ફે બાવા પણ લાઠીથી સજ્જ થઈને તેમની સાથે જોડાયા. તેઓએ બૂમો પાડી કે આરોપીના પરિવારની મહિલા સભ્યો પર ખરાબ નજર રાખવા બદલ પ્રતાપને પાઠ ભણાવવો જોઈએ. સુશીલ અને પિંડાએ પ્રતાપના હાથ, પેટ, કમર અને છાતી પર ઈજાઓ પહોંચાડી. સુશીલે પ્રતાપના માથા પર, જમણા હાથ પર અને મૂતકના ચહેરાની ડાબી બાજુએ તલવારના ફટકા માર્યા. રૂપ ચંદ અને અનિલ ઉર્ફે બાવાએ પ્રતાપના શરીર પર લાઠીના ફટકા માર્યા. પ્રતાપને માર માર્યા પછી આરોપીઓ ભાગી ગયા. પ્રતાપ ઘટનાસ્થળે જ તેની ઈજાઓના કારણે મૃત્યુ પામ્યો.

૩. ફરિયાદપક્ષે કુલ ૧૧ સાક્ષીઓની તપાસ કરી. આનંદ સિંહ ફ.સા-૫ ફરિયાદી છે. આરોપીઓએ પોતાનો ગુનો નકારી કાઢ્યો અને દલીલ કરી કે કારણ કે પ્રતાપે મોનિકાની લાજ લૂંટવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, તેથી ગામલોકો ભેગા થયા અને પ્રતાપને માર માર્યો જેના કારણે તેનું મૃત્યુ થયું. ઘટનાસ્થળે આરોપીઓ હાજર ન હતા. તેમને આ કેસમાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા છે. બચાવપક્ષે ૮

સાક્ષીઓની પણ તપાસ કરી. ટ્રાયલ કોર્ટે તમામ ૬ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવ્યા. જોકે, હાઈકોર્ટે સંદીપને નિર્દોષ જાહેર કર્યો છે કારણ કે એફ.આઈ.આર માં તેનું નામ નહોતું. તેને શંકાનો લાભ આપવામાં આવ્યો છે. આનંદ સિંહ-ફ.સા-૫ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પ્રત્યક્ષદર્શી પુરાવા અને ડૉ. નરેશ દહિયા-ફ.સા-૭ ના તબીબી પુરાવા અને તપાસ સંબંધિત અન્ય સાક્ષીઓ પર આધાર રાખીને તેણે બાકીના ૫ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવ્યા છે. તેમાંથી ત્રણ અપીલોમાં અમારી સમક્ષ છે.

૪. અપીલકર્તા તરફથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આરોપી-અપીલકર્તાઓને કેસમાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા છે. મૃતક પ્રતાપે મોનિકાની લાજ લૂંટવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો જેના કારણે તેને ગામલોકો દ્વારા મારવામાં આવ્યો હતો. એફ.આઈ.આર વિલંબિત છે. તે જ દિવસે આરોપીના ઘરને આગ લગાડવામાં આવી હતી. આરોપી રૂપ ચંદની પત્ની સાવિત્રીએ મૃતક પ્રતાપના પરિવારના સભ્યો સામે IPC ની કલમો ૩૨૩, ૩૨૫, ૪૩૬, ૪૨૭, ૩૦૭, ૧૪૮, ૧૪૯ અને ૪૫૨ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરી છે. સાક્ષીઓ લખમી ચંદ અને રમેશની તપાસ કરવામાં આવી નથી જ્યારે ફર્સ્ટ ઇન્ફોર્મેશન રિપોર્ટમાં તેમના નામનો ઉલ્લેખ હતો, તેથી ફરીયાદપક્ષ સામે પ્રતિકૂળ અનુમાન દોરવું જોઈએ. ફરીયાદપક્ષ દ્વારા શંકાની પરિઘની બહાર અપરાધ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો નથી.

૫. હરિયાણા રાજ્ય તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે બંને અદાલતોએ પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને એવા તારણ સાથે સંમત છે કે મૃતક પ્રતાપને આરોપી અપીલકર્તાઓ દ્વારા નિર્દયતાથી માર મારવામાં આવ્યો હતો અને તેની હત્યા કરવામાં આવી હતી. મૃતક પ્રતાપને થયેલી ઈજાઓની સંખ્યાને ધ્યાનમાં લેતા અને પ્રત્યક્ષદર્શી સંસ્કરણને તબીબી પુરાવાઓ દ્વારા સમર્થન મળે છે. દોષિત ઠરાવ યોગ્ય રીતે નોંધવામાં આવ્યો છે. અન્ય બે સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી કારણ કે આરોપીઓ દ્વારા તેમને ફોડી લેવામાં આવ્યા હતા. ફરિયાદી આનંદ સિંહ ફ.સા-૫, જે ઘટનાનો પ્રત્યક્ષદર્શી હતો, તેનું નિવેદન વિશ્વાસપાત્ર હોવાનું જણાયું છે. બચાવ પક્ષના પુરાવાઓને પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે. દોષિત ઠરાવ અને સજા બિલકુલ યોગ્ય છે અને તેમાં દખલગીરીની જરૂર નથી.

૬. અમે ચુકાદાની સાથે સાથે રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા પુરાવાઓમાંથી પસાર થયા છીએ. પ્રત્યક્ષદર્શી આનંદ સિંહ-ફ.સા-૫ ના નિવેદન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે આરોપી સુશીલ, અનિલ ઉર્ફે બાવા અને રૂપ ચંદ દ્વારા મૃતક પ્રતાપને માર મારવામાં આવ્યો હતો. સુશીલે મૃતક પ્રતાપના શરીરના વિવિધ ભાગો પર તલવારની મદદથી ઈજાઓ પહોંચાડી હતી. રૂપ ચંદ અને બાવાએ લાઠીના ઘણા ફટકા માર્યા હતા. પ્રત્યક્ષદર્શી સંસ્કરણ કે ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓએ પ્રશ્નવાળા

હથિયારો વડે ઇજાઓ પહોંચાડી હતી જેના કારણે પ્રતાપનું મૃત્યુ થયું હતું તેની ડૉ. નરેશ દહિયા-ફ.સા-૭ દ્વારા તબીબી પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે. તેમણે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે ઇજા નં. ૧ થી ૧૦ તીક્ષ્ણ ધારવાળા હથિયારથી થઈ હતી અને પીઠ પર, જમણી બાજુએ લાઠીના નિશાનના રૂપમાં ઉઝરડો અને આગળની છાતી અને બંને હાથ પર લાઠીના નિશાનના રૂપમાં બહુવિધ ઉઝરડાઓ લાઠી જેવા બુઢા પદાર્થથી થયા હતા. આમ, મૃતકના પિતા હોવાને કારણે આનંદ સિંહ-ફ.સા-૫ નું સંસ્કરણ તદ્દન વિશ્વસનીય છે. તે વાસ્તવિક હુમલાખોરને છોડી દેનાર છેલ્લી વ્યક્તિ હશે અને આરોપીને ખોટી રીતે ફસાવશે નહીં. તેને આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે કોઈ દુશ્મનાવટ ન હતી. એવું જાણવા મળ્યું છે કે એફ.આઇ.આર નોંધવામાં વિલંબને સંતોષકારક રીતે સમજાવવામાં આવ્યો છે, મૃતકના પિતા હોવાને કારણે તે તેના પુત્રના મૃત્યુ પછી બે કલાક સુધી અસ્વસ્થ થઈ ગયો હતો. એવું પણ જણાય છે કે તે જ રાત્રે આરોપીના ઘરને આગ લગાડવાની બીજી ઘટના બની હતી જે સંબંધમાં આરોપી રૂપ ચંદની પત્ની સાવિત્રી દ્વારા રિપોર્ટ નોંધાવવામાં આવ્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે આરોપી વ્યક્તિઓના હાથે મૃતક પ્રતાપની હત્યાનું પરિણામ એ આવ્યું કે આરોપીના ઘરને આગ લગાડવામાં આવી જેના માટે સાવિત્રી દ્વારા રિપોર્ટ નોંધાવવામાં આવ્યો હતો.

૭. ઐફ.આઈ.આર માં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે આરોપીના પરિવારની મહિલા સભ્યો પર ખરાબ નજર રાખવાના આક્ષેપ પર મૃતક પ્રતાપને માર મારવામાં આવ્યો હતો. સંજોગોમાં, આરોપી વ્યક્તિઓ તલવાર અને લાઠીઓથી સજ્જ થઈને આવ્યા હતા અને મૃતક પ્રતાપના શરીર પર મોટી સંખ્યામાં ઇજાઓ પહોંચાડી હતી જેના કારણે તે ઘટનાસ્થળે જ મૃત્યુ પામ્યો હતો. આરોપી વ્યક્તિઓને કાયદો પોતાના હાથમાં લેવાનો અને પ્રતાપને નિર્દયતાથી અને ઇરાદાપૂર્વક તેનું મૃત્યુ નીપજાવવા માર મારવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો.

૮. ફરીયાદપક્ષે રમેશ અને લખમી ચંદ નામના બે સાક્ષીઓની તપાસ કરી ન હતી. જોકે વર્તમાન કેસમાં આનંદ સિંહ ફ.સા-૫ નું સંસ્કરણ વિશ્વસનીય જણાયું છે. અપીલકર્તાઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલે ઉપરોક્ત સાક્ષીઓની તપાસ ન કરવા બદલ ફરીયાદપક્ષ સામે પ્રતિકૂળ અનુમાન દોરવા ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. અને અન્ય વિ. જાગ્ગો ઉર્ફે જગદીશ અને અન્ય [એ.આઈ.આર ૧૯૭૧ એસ.સી ૧૫૮૬] પર આધાર રાખ્યો છે. પ્રતિકૂળ અનુમાન દોરવું એ દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત છે. વર્તમાન કેસમાં મૃતકના પિતાનું સંસ્કરણ વિશ્વસનીય હોવાનું જણાયું છે અને આરોપીઓને ખોટી રીતે ફસાવવાનો તેમને કોઈ હેતુ ન હતો અને તેઓ સાચા સાક્ષી હોવાનું જણાય છે.

૯. વિદ્વાન વકીલે આનંદ સિંહ ફ.સા-૫ નું સંસ્કરણ સ્વીકાર્ય નથી તે દલીલ કરવા માટે બહાલ સિંહ વિ. હરિયાણા રાજ્ય [એ.આઈ.આર ૧૯૭૬ એસ.સી ૨૦૩૨] પર પણ આધાર રાખ્યો છે કે તે સંબંધી અને તક સાક્ષી છે. બહાલ સિંહ (ઉપર) ના કેસમાં, શ્રેષ્ઠ પુરાવાઓને પાછળ રાખવામાં આવ્યા હતા અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે તેનાથી ન્યાયી ટ્રાયલ પર પ્રતિકૂળ અસર પડી હતી. કેટલાક સંજોગો આરોપી સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યા ન હતા જે પણ ગંભીર અનિયમિતતા હોવાનું માનવામાં આવ્યું હતું. અમારા મતે, આરોપીને ન્યાયી ટ્રાયલ મળી છે કે કેમ તે દરેક કેસની હકીકતો પર નિર્ભર છે. આનંદ સિંહ તેના પુત્રની શોધમાં અખાડા તરફ અન્ય લોકો સાથે ગયો હતો તે અસામાન્ય કહી શકાય નહીં કારણ કે તેણે તેના પુત્ર પ્રતાપ સાથે ખેતરોમાં પાણી આપવાનું હતું. આનંદ સિંહ-ફ.સા-૫ ના સંપૂર્ણ નિવેદનનું વાંચન, વિશ્વાસ પ્રેરિત કરે છે અને બંને નીચલી અદાલતોએ પુરાવાઓનું સંપૂર્ણ મૂલ્યાંકન કર્યા પછી સંસ્કરણ સ્વીકાર્યું છે અને સાક્ષી દ્વારા ખોલવામાં આવેલા સંસ્કરણમાં કોઈ સહજ અસંભવિતતાઓ નથી. આમ, અમારા સુવિચારિત મતે, નીચલી અદાલતો દ્વારા દોષિત ઠરાવ યોગ્ય રીતે નોંધવામાં આવ્યો છે જે અપીલોમાં કોઈ દખલગીરીની માંગ કરતો નથી. વર્તમાન કેસમાં એવું કહી શકાય નહીં કે આરોપીઓને ન્યાયી ટ્રાયલ મળી નથી.

૧૦. અમને અપીલોમાં દખલગીરી કરવાનું કોઈ કારણ જણાતું નથી. અપીલોમાં કોઈ ચોગ્યતા ન હોવાથી, તેને ફગાવી દેવા પાત્ર છે અને તે મુજબ ફગાવી દેવામાં આવે છે.

અપીલો ફગાવી દેવામાં આવી.

દેવિકા ગુજરાલ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.